

امکان سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت و توسعه پارک های محله ای شهر تهران

عبدالحسین کلانتری - استادیار جامعه شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران.
بهرام رسولی* - کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Feasibility of citizen participation in the management and development of neighborhood parks in Tehran

Abstract

This research attempts to investigate the level of willingness to participation in management and development of a neighborhood park among visitors of neighborhood parks of urban areas in Tehran. To study this issue, Robert Dahl's theory and the theory of reasoned action has been used. To response the main question of the study, namely the willingness to participation and factors affecting it, this study used a questionnaire on 400 visitors of neighborhood parks by the cluster sampling and simple random sampling in 2013. In this research we examined the relationship of variables attitude toward participatory behavior, subjective norms, the imagination of a person of the importance of participation, his imagination of his skills and expertise, the amount of time dedicated, financial incentives, confidence to the performance of municipal with dependent variable of willingness to participation. The results demonstrated the level of willingness to participation (in the range 15 to 75) is 50/29 and that is moderate to high. Among the factors that influence the willingness to participation, Factors such as attitude toward participatory behavior, imagination of a person of his skills and expertise, the amount of time dedicated and financial incentives have the greatest impact on willingness to participation.

Keywords: Citizen Participation, Neighborhood Park, Landscape, Reasoned action

چکیده

هدف اصلی این مقاله، امکان سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت و توسعه پارک های محله ای، از طریق سنجش میزان تمایل آنان و عوامل موثر بر آن در سطح شهر تهران است. جهت بررسی موضوع پژوهش از نظریات رابرت دال و نظریه کنش مستدل آیزن و فیش باین استفاده شده است. برای پاسخ گویی به سوال اصلی پژوهش، یعنی میزان تمایل به مشارکت و عوامل موثر بر آن، پیمایشی با استفاده از ابزار پرسش نامه بر روی ۴۰۰ نفر از مراجعه کنندگان به پارک های محله ای، که با روش نمونه گیری خوشه ای و تصادفی ساده انتخاب شده اند، انجام گرفته است. در این پژوهش، رابطه متغیرهای گرایش به رفتار مشارکتی، هنجار ذهنی، تصور فرد از اهمیت مشارکتش، تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش، میزان زمان اختصاصی، مشوق مالی، میزان اعتماد به کارائی و عملکرد شهرداری با متغیر وابسته میزان تمایل به مشارکت مورد سنجش قرار گرفته است که مهم ترین نتایج مبین آن است که میزان تمایل به مشارکت بر اساس طیف لیکرت (در بازه ۱ تا ۵) ۳/۳۵ و درحد متوسط به بالا است. از میان عوامل موثر بر تمایل به مشارکت، عواملی چون گرایش به رفتار مشارکتی، تصور فرد از مهارت و تخصصش، میزان زمان اختصاصی و مشارکت در قبال مشوق مالی بیشترین تأثیر را بر متغیر تمایل به مشارکت داشته اند. این متغیرها توانسته اند ۴۰/۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته تمایل به مشارکت را تبیین کنند.

واژگان کلیدی: مشارکت شهروندی، پارک محله ای، فضای سبز، کنش مستدل.

مقدمه و بیان مساله

امروزه به مشارکت بعنوان مؤلفه اساسی و تفکیک ناپذیر توسعه نگریسته می شود و روز به روز بر اهمیت آن افزوده می شود. در این دیدگاه، مردم به مثابه محور توسعه و مشارکت آنان به مثابه پیش نیازی برای موفقیت سیاست ها و برنامه های یک کشور در نظر گرفته می شود. مشارکت از طریق سازماندهی گروه ها، سرمایه اجتماعی جامعه را گسترش می دهد و سازوکاری است که گروه های فرعی و حاشیه ای را توانمند می سازد تا در متن جریان های اصلی حیات اجتماعی خود ایفای نقش و تأثیرگذاری بیشتری داشته باشند (غفاری و نیازی، ۱۳۸۶، ص ۱۰۵). یونسکو در نوزدهمین اجلاس خود در سال ۱۹۷۶ در نایروبی رهیافت «توسعه درون زای انسان محور» را مطرح ساخت و لزوم اجرای آن را در برنامه های مردم گرا اعلام کرد. در این رهیافت لزوم مشارکت بیش از پیش مورد تأکید قرار گرفت و به محور اساسی توسعه بدل گردید (ارجمندنیا، ۱۳۸۰، ص ۲۳). شراکت مردم در عین حال که هدف است یکی از نیازهای اساسی بشری به شمار می آید. کنفرانس اصلاحات کشاورزی و توسعه روستایی در ژوئیه سال ۱۳۷۹ در شهر رم مشارکت را حق اساسی بشر دانسته است و دهه هشتاد را دهه توسعه اقتصادی با نگرش های جدید و طرح رهیافت توسعه پایدار، حفظ محیط زیست و مشارکت برشمرد. آخرین دهه قرن بیستم نیز دهه توسعه پایدار، دهه توسعه انسانی و ضرورت به کارگیری و نهادینه کردن مشارکت مردمی در روند توسعه پایدار اعلام شد (حسینی، ۱۳۸۸، ص ۴۳). نهادهایی چون بانک جهانی یکی از شروط اصلی تحقق برنامه هایی چون بهبود مدیریت شهری و افزایش بهره وری شهری را بهره گیری از مشارکت های عمومی و خصوصی می داند. عموماً به شهرداری ها توصیه می شود تا با انجام کارهایی چون مقررات زدایی و اصلاح نظام های حقوقی مربوط به زمین، مسکن، امور مالی، زیربنای، خدمات و بازارهای اشتغال،

تمرکززدایی قدرت های مدیریت شهری از سطوح مرکزی به سطح دولت محلی و مشارکت عمومی و گروه های محلی در طراحی و اجرای پروژه ها و بهبود امور مالی در جهت حل مشکلات خویش گام بردارند. در این خصوص سازمان های غیردولتی و سازمان های داوطلبانه خصوصی به عنوان کارگزاران مناسب برای پیشبرد برنامه های توسعه معرفی شده اند که باید مورد حمایت قرار گیرند (غفاری و جمشیدزاده، ۱۳۹۰، ص ۱۷). مشارکت شهروندی را می توان به معنای شرکت و حضور جدی، فعال، آگاهانه، ارادی و سازمان یافته و مؤثر ارگان های سازنده جامعه شهری یعنی افراد، خانواده ها، گروه ها، نهادها، سازمان ها و بخش های عمومی شهری در فعالیت های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی زندگی شهری برای نیل به اهداف جمعی جامعه شهری دانست (کلانتری، ۱۳۸۸، ص ۴).

یکی از عرصه هایی که می تواند زمینه مشارکت شهروندان قرار گیرد عبارت است از فضاهای عمومی شهری؛ بویژه فضای سبز پارک های محله ای. امروزه اهمیت فضای سبز و تأثیر آن بر فضاهای شهری و رفتار شهروندان به عنوان یکی از اصول مهم مدیریت شهری پذیرفته شده است. سال ۱۳۸۸ در پژوهشی که توسط سارا زارع و همکاران با عنوان نقش سرمایه اجتماعی در مشارکت شهروندان در امور پارک های جنگلی انجام گرفته، محققان پارک های چیتگر، لویزان، طالقانی و سرخه حصار را از منظر مشارکت شهروندی مورد پژوهش قرار دادند. در این پژوهش از ابزار پرسش نامه سود گرفته شد و داده ها از نمونه آماری ۲۰۵ نفری از مراجعه کننده گان به پارک ها گردآوری گردید. نتایج تحلیل همبستگی پژوهش نشان می دهد بین سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندان در امور پارک ها رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. در تحلیل واریانس این پژوهش بین مشارکت شهروندان در امور پارک ها و سطوح مختلف سرمایه اجتماعی تفاوت معناداری بدست آمد. در تحلیل رگرسیونی گام به گام نیز

هفت متغیر وارد تحلیل شدند که در مجموع ۶۶/۲ درصد از واریانس تمایل به مشارکت شهروندان در امور پارک‌های جنگلی را تبیین کردند؛ لذا بنا به نتایج این پژوهش بین مشارکت و سرمایه اجتماعی ارتباط دو سویه و متقابلی وجود دارد.

سال ۱۳۸۹ در نشریه محیط زیست طبیعی پژوهشی با عنوان امکان‌سنجی مدیریت همیارانه پارک‌ها در شهرستان کرج که توسط علی اسدی و همکاران انجام شد، به چاپ رسیده است. در این تحقیق پیمایشی که جامعه آماری آن مراجعه‌کنندگان به پارک‌های منطقه ۹ کرج بودند امکان مدیریت همیارانه پارک‌ها مورد تحقیق قرار گرفت. یافته‌ها در این تحقیق نشان داد ۴۶ درصد پاسخگویان مهم‌ترین مشکل و دشواری پارک‌ها را مدیریت و نگهداری پارک‌ها می‌دانند. تنها ۶/۹ درصد افراد حاضر نبودند در مدیریت پارک‌ها همکاری کنند. از بین افرادی که موافق مدیریت همیارانه پارک‌ها بودند تنها ۵۲ درصد از افراد حاضر به همکاری بودند. همچنین از این افراد تنها ۳۱/۴ درصد حاضر بودند بدون دریافت هیچ گونه هزینه‌ای در مدیریت پارک‌ها همکاری نمایند و ۶۸/۶ درصد در صورتی حاضر به همکاری بودند که هزینه‌ای در قبال این کار به آنان پرداخت شود.

سازمان پارک‌ها و فضاهای سبز نیز به عنوان متولی اصلی نگهداری و گسترش فضاهای سبز شهری مطرح می‌باشد. این سازمان در راستای دستیابی به اهداف خود نمی‌تواند به صورت مستقل و بدون بهره‌گیری از مشارکت‌های مردمی عمل نماید. در واقع مردم به عنوان استفاده‌کنندگان از پارک‌ها و فضای سبز و جامعه هدف سازمان مذکور مطرح می‌باشند. با توجه به جمعیت بالای شهر تهران و تعداد قابل توجه مراجعین به فضای سبز از یک سو و از سوی دیگر محدودیت‌های پیش روی سازمان در زمینه ایجاد فضاهای جدید و کمبود نیروی کار برای نگهداری از فضاهای سبز موجود باعث شده که توجه به مشارکت‌های مردمی ضرورتی انکارناپذیر

باشد. اگر سازمان پارک‌ها و فضاهای سبز با چند برابر توان و ظرفیت خود عمل نماید ولی جلب مشارکت‌های مردمی را نادیده بگیرد نه تنها قادر به ایجاد فضای سبز جدید نخواهد بود بلکه فضای موجود نیز در معرض تخریب و از بین رفتن قرار خواهد گرفت (غفاری و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۱۱۶). از کارکردهای اجتماعی-روانی پارک‌ها می‌توان به ایجاد مکان‌های مناسب برای ورزش و تفریح در جهت سالم نگه‌داشتن سلامتی انسان و در دسترس بودن این فضاها برای همه ساکنان شهر و به وجود آوردن محیط‌های آرام در شهر بعنوان عاملی مهم در جهت سلامت اجتماعی و روانی اشاره کرد (اسکاتیش، ۱۹۸۷، ص ۴). توانایی فضاهای سبز عمومی به عنوان مسکن‌های طبیعی در مناطق شهری بسیار مفید می‌باشند؛ به‌طوری که وجود درختان و غلزارها در فضاهای عمومی بیرون از خانه وابستگی‌های اجتماعی و میزان مشارکت‌پذیری شهروندان که در شهرهای امروزی روز به روز از هم گسسته می‌شوند را قوت می‌بخشد و برای کاهش پرخاشگری و رسیدن به آرامش روحی بسیار مؤثرند و عاملی برای صمیمیت می‌شوند. همچنین می‌توان از این مکان‌ها به عنوان منابع و منافع اقتصادی برای شهروندان بهره‌جست (چیسورا، ۲۰۰۳). در بیشتر بحث‌ها بر پارک‌ها و فضای سبز شهری به عنوان یک راهکار بسیار مهم که می‌تواند کیفیت زندگی اجتماعی شهرها را بالا ببرد، تأکید شده است (گیرارد، ۱۹۹۲، ص ۲۵). فضای سبز می‌تواند خدمات اجتماعی و روانی بسیار زیادی ارائه دهد و بعنوان عاملی که می‌تواند نقش بسیار مهمی در توانمند ساختن شهرهای جدید و همچنین ساکنان آنها داشته باشد، عمل کند (اولریچ، ۱۹۸۱، ص ۲). با در نظر گرفتن واقعیت فوق پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به دو سوال اصلی است که عبارتند از: ۱. میزان تمایل به مشارکت شهروندان تهرانی در راستای مدیریت، حفظ و توسعه پارک‌های محله‌ای چگونه است؟

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۸ بهار ۹۴
No.38 Spring 2015

۴۲۷

۲. عوامل موثر بر میزان تمایل به مشارکت شهروندان
تهرانی کدام اند؟

چارچوب نظری

در زمینه تبیین مشارکت نظریه پردازان بسیاری به طبع آزمایی پرداخته‌اند. گاه موضوع مشارکت در جریان تبیین علل توسعه نیافتگی کشورهای جهان سوم مطرح و مشارکت به عنوان یکی از مولفه‌های توسعه مورد تأکید بوده است. مشارکت در این نظریات اغلب به معنای تمرکززدایی از قدرت و دخالت مردم در جریان توسعه بوده است. در این نظریات گاه مشارکت معلول امر توسعه تلقی گردیده است. مشارکت گاه در عرصه سیاسی مورد بررسی محققان اجتماعی قرار گرفته و عوامل موثر بر آن مورد کنکاش قرار گرفته است؛ اما مشارکت را می‌توان در سطح خرد به عنوان کنشی که از کنشگران سر می‌زند نیز مورد بررسی قرار داد. در این زمینه می‌توان از نظریات عام کنش سود جست. با توجه به موضوع این پژوهش که مشارکت در سطح خرد مطرح است و به بررسی میزان تمایل شهروندان (سطح ذهنی) و عوامل موثر بر آن (سطح ذهنی و عینی) به مشارکت در مدیریت و توسعه پارک‌های محله‌ای شهر تهران می‌پردازد لذا، ترکیبی از نظریات بیگانگی سیاسی رابرت دال و کنش موجه آیزن و فیش‌باین بهره‌جسته‌ایم. بدین منظور به شرح مبسوطی از این دو نظریه می‌پردازیم:

رابرت دال

رابرت دال پدیده گرایش و عدم گرایش افراد به مشارکت در امور اجتماعی - سیاسی را مورد توجه قرار داده و عواملی را که نهایتاً منجر به تصمیم و تمایل فرد برای مشارکت می‌گردد را مورد بررسی قرار می‌دهد. در این راستا دال بیشتر به دنبال توضیح عمومیت فقدان گرایش به مشارکت است. دلایلی که دال در این زمینه مطرح می‌کند، بدین شرح است:

۱. اگر انسان تصور کند که فعالیت و مشارکت او در امری بی‌اهمیت بوده و نمی‌تواند منشأ تغییرات

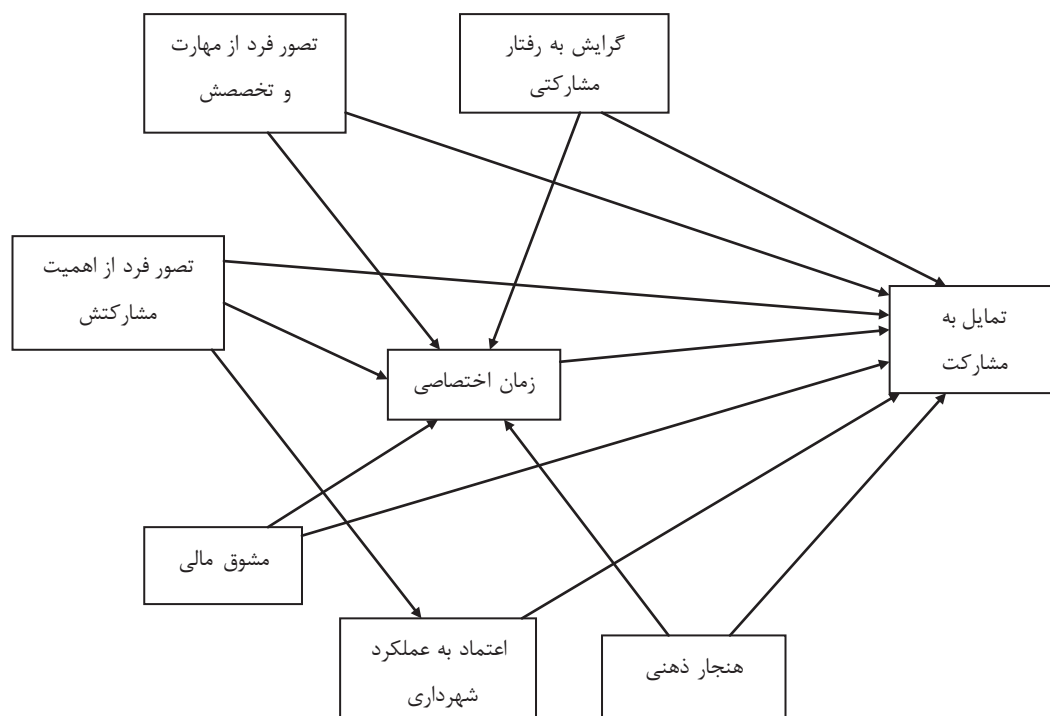
گردد، هرگز وارد آن نمی‌شوند. بررسی‌ها نشان داده‌اند که بین اهمیت داشتن مسأله‌ای برای فرد و میزان درگیری اجتماعی او در آن، یک رابطه مستقیم برقرار است. هر چه احساس فرد در مورد میزان کارایی شرکت خویش ضعیف‌تر باشد به همان نسبت کمتر ممکن است درگیر سیاست شود.

۲. هرگاه مردم معتقد باشند که بدون مداخله آنها، نتایج اقدامات و کارها توسط دیگران رضایت آنها را تأمین می‌کند احتمال مشارکت شان در آن امور کم خواهد شد. همچنان که اعتماد ناچیز به کارایی سیستم سیاسی مانع مشارکت در سیاست می‌شود، بر عکس اعتماد بیش از حد به عدالت، مشروعیت، ثبات و مناسبت، مشارکت سیاسی را غیر ضروری می‌سازد. احتمالاً به همین دلیل است که انتقادات سیاسی در دوره‌های رفاه و کامیابی، کاهش و در دوره‌های رکود و فلاکت افزایش می‌یابد.

۳. هرگاه شخص فکر کند دانش او محدودتر از آن است که بتواند با داخل شدن در سیاست به کارایی سیاسی کافی برسد، ترجیح خواهد داد کمتر در آن مشارکت کند. به نظر می‌رسد در هر کشوری بسیاری از مردم احساس می‌کنند، سیاست را خوب نمی‌فهمند و به همین دلیل بعضی‌ها خود را از سیاست به دور نگه می‌دارند.

۴. هر چه مشکلات وارد شدن در برخی فعالیت‌ها بیشتر باشد، احتمال مشارکت در آن کمتر خواهد شد. وقتی فرد از فعالیتی انتظار دریافت پاداش کلان داشته باشد راغب خواهد بود که بر مشکلات موجود غلبه کند و حتی هزینه‌های آن را هم محتمل گردد، ولی وقتی ببیند که پاداش‌ها ناچیز بوده یا اصلاً وجود خارجی ندارند، کافی است معمولی‌ترین موانع و هزینه‌ها او را مأیوس و از دنبال کردن آن باز دارد (دال، ۱۳۶۴، ص ۱۳۹-۱۳۳).

رابرت دال پس از ذکر دلایل فوق برای تمایل به برخی فعالیت‌ها، آنها را بصورت معکوس در ارتباط با افزایش احتمال مداخله و مشارکت فرد در آنها چنین خلاصه می‌کند:

نمودار ۱. مدل نظری تحقیق؛ ماخذ: نگارندگان.

۱. فرد برای پاداش‌ها یا مزایای حاصل از آن ارزش بسیار قائل باشد؛
 ۲. از خودش مطمئن باشد که حتماً می‌تواند در نتایج تصمیمات تأثیر بگذارد؛
 ۳. معتقد باشد اگر خودش خوب عمل نکند نتایج کارها چندان رضایت بخش نخواهد بود؛
 ۴. در مورد مسأله مورد نظر یا واقعاً دانش و مهارت کافی داشته باشد یا فکر کند از چنین آگاهی و دانشی برخوردار است؛ و
 ۵. ببیند که برای پرداختن به عمل و مشارکت در امری نباید از موانع و سدهای چندان بگذرد (دال، ۱۳۶۴، ص ۱۴۰).
- آیزن و فیش باین: نظریه کنش مستدل^۱**
- هدف نظریه کنش مستدل پیش‌بینی کنش و فهم عوامل تعیین‌کننده رفتار است. این نظریه مبتنی بر این مفروضات است که:
۱. اکثریت کنش‌های اجتماعی تحت کنترل ارادی هستند؛
 ۲. انسانها موجوداتی عقلانی هستند که بطور سیستماتیک اطلاعات در دسترس را بمنظور رسیدن به تصمیم رفتاری مستدل پردازش می‌کنند؛
 ۳. رفتار اجتماعی انسان بوسیله محرک‌های ناخودآگاه و امیال پر قدرت کنترل نمی‌شود؛ و
 ۴. آنها معتقد نیستند که رفتار اجتماعی انسان را بتوان با ویژگی بی‌فکری و دمدمی مزاجی و تصمیم‌گیری‌های لحظه‌ای مشخص کرد. برعکس آنها معتقدند که افراد پیش از اینکه رفتار معینی را بکار ببندند یا نبندند، دلالت‌ها و استلزامات آنرا در نظر می‌گیرند (دمینگو، ۱۹۸۹، ص ۷).
- طبق این نظریه عامل تعیین‌کننده بلافاصله کنش عینی شخص نیت و مقاصد^۲ شخص از انجام آن کنش است. آیزن و فیش باین استدلال می‌کنند که مقاصد اشخاص را می‌توان با دانستن گرایش اشخاص به کنش و نیز هنجارهای ذهنی مرتبط با

1. Theory of Reasoned Action

2. Intention

کنش پیش بینی کرد. طبق نظریه کنش مستدل گرایش ها نتیجه اطلاعاتی هستند که شخص درباره کنش ها در دست دارد. گرایش شخص به انجام یک کنش تابعی از باور شخص به اینکه انجام این رفتار به برآمد و خروجی معینی منتهی می شود و باور به اینکه برآمد و خروجی خوب یا بد است اشاره دارد. هنجارهای ذهنی حاصل ادراک شخص از فشارهای اجتماعی است که از طرف اشخاص، گروه ها یا نهادها برای انجام یا عدم انجام یک رفتار بر شخص وارد می شود که برای فرد اهمیت دارند. بنابراین طبق نظریه کنش مستدل، قصد فرد از بکار بستن یک رفتار تابع دو عامل تعیین کننده می باشد، یکی خود فرد (اینکه واجد چه گرایش هایی است، مثبت یا منفی) و دیگری تأثیر نفوذ اجتماعی است. نکته دیگری که فیش باین و مانفردو مطرح می کنند به این مسأله اشاره دارد که در برخی رفتارها و مقاصد، ملاحظات گرایشی نسبت به ملاحظات هنجاری اهمیت بیشتری دارد و بر عکس در برخی رفتارها عکس این قضیه صادق است. بعنوان مثال در رفتار بستن کمربند ایمنی، ممکن است شخصی این رفتار را بخاطر ترس از جریمه شدن (یا بعبارتی همان فشار اجتماعی) انجام دهد و دیگری این عمل را انجام بدهد نه از روی ترس از جریمه شدن و فشار اجتماعی بلکه بخاطر باور به اینکه بستن کمربند او را از خطر محفوظ خواهد کرد (فیش باین و مانفردو، ۱۹۸۰).

نهایتاً از مفاهیم و مفروضات ذکر شده و مدل نظری فوق، می توان چند فرضیه عمده زیر را استخراج کرد:

۱. بنظر می رسد گرایش به رفتار (تصور فرد از پیامدهای مثبت و منفی مشارکت) بر میزان تمایل به مشارکت موثر است.
۲. بنظر می رسد هنجار ذهنی (تصور فرد از اجبار و

هنجار اجتماعی در مورد مشارکت) بر میزان تمایل به مشارکت موثر است.

۳. بنظر می رسد تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش بر تمایل به مشارکت او موثر است.
۴. بنظر می رسد تصور فرد از اهمیت مشارکتش بر تمایل به مشارکت او موثر است.
۵. بنظر می رسد اعتماد فرد به کارایی و عملکرد شهرداری بدون در نظر گرفتن مشارکت شهروندان در میزان تمایل او به مشارکت موثر است.
۶. بنظر می رسد وجود مشوق مالی در تمایل به مشارکت فرد موثر است.
۷. بنظر می رسد میزان زمان اختصاصی بر تمایل به مشارکت فرد موثر است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از جهت نحوه گردآوری داده ها پیمایشی، از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ زمانی، مقطعی محسوب می شود. جمعیت مورد مطالعه در این پژوهش کلیه مراجعین به پارک های محله ای مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در تابستان سال ۹۲ است. با بکارگیری فرمول تعیین حجم نمونه با استفاده از واریانس جامعه^۱ نمونه عدد ۳۸۴ بدست آمد که این مقدار ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شد. جهت سنجش متغیرها از ابزار پرسش نامه استفاده شده است. اعتباریابی مقیاس به روش «اعتبار صوری»^۲ و «پایایی» از طریق محاسبه «ضریب پایایی»^۳ (آلفای کرونباخ) بشرح زیر محاسبه شده است.

یافته های تحقیق

ویژگی های جمعیتی پاسخ گویان

از نظر جنسیت بر اساس اطلاعات به دست آمده، ۵۱ درصد (۲۰۲ نفر) از پاسخگویان مورد مطالعه مرد و ۴۹ درصد (۱۹۴ نفر) از آنها زن بودند؛ بعبارتی می توان گفت نمونه ما از مراجعین به پارک ها از نسبت برابری در جنسیت برخوردار است. یافته های

$$n = \frac{\sigma^2 \times z^2}{d^2} \quad n = \frac{(\cdot/25) \times (\cdot/69)^2}{(\cdot/0.5)^2} = 384$$

1. Formal validity

2. Reliability

جدول ۱. ضرایب آلفای کرومباخ نهایی مقیاس ها

مقیاس	آلفای کرومباخ
تمایل به مشارکت در امور مربوط به فضای سبز	۰/۷۷
گرایش به رفتار	۰/۷۳
هنجار ذهنی	۰/۶۹
تصور فرد از اهمیت مشارکتش	۰/۶۱
تصور فرد از مهارت و تخصصش	۰/۷۹
اعتماد فرد به کارایی و عملکرد شهرداری در امور پارک	۰/۸۱

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۸ بهار ۹۴
No.38 Spring 2015

۴۳۱

خوداری نموده اند میانگین سن پاسخگویان ۳۲/۶۴ سال می باشد که نشان از جوان بودن میانگین سن مراجعین به پارک دارد. بیشترین فراوانی مربوط به سن ۱۸/۰ سال می باشد. با توجه به این که جمعیت آماری ما مراجعین ۱۸/۰ سال و بالاتر می باشد کمترین سن پاسخگویان ما ۱۸/۰ سال و بالاترین آن ۸۲ سال بوده است.

با توجه به نتایج توصیفی جدول ۲ متغیر وابسته تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه پارک های محله ای در سه بعد مورد بررسی قرار گرفته است. بر این اساس میزان تمایل به مشارکت بر استفاده از طیف لیکرت در بازه ۱ تا ۵ (از خیلی کم تا خیلی زیاد) مورد سنجش قرار گرفته است. با توجه به نتایج این جدول بیشترین میزان تمایل به مشارکت با میانگین ۳/۷۹ به گویه «چه میزان تمایل دارید در برگزاری جشنواره های آشنایی با انواع گل ها و گیاهان مشارکت کنید؟» و گویه «چه میزان تمایل دارید در تصمیم گیری و برنامه ریزی برای برگزاری فعالیت های ورزشی مشارکت کنید؟» و کمترین میزان تمایل به مشارکت با میانگین ۲/۵۳ به گویه «تا چه حد حاضر هستید برای حفظ و نگهداری از پارک محله تان مبلغی را پرداخت کنید؟» مربوط می شود. اما میانگین کل شاخص تمایل به مشارکت برابر با ۳/۳۵ و بیانگر تمایل متوسط به بالای شهروندان به مشارکت در مدیریت و توسعه

تحقیق نشان می دهد که ۵۶/۶ درصد (۲۲۴ نفر) از پاسخگویان متأهل و ۴۱/۴ درصد (۱۶۴ نفر) مجرد بوده اند همسر فوت شده و طلاق گرفته / داده هر یک ۱ درصد (۴ نفر) را به خود اختصاص داده اند و ۱ درصد از پاسخگویان نیز وضعیت خود را اعلام ننموده اند. متأهلین در این توزیع بیشترین فراوانی (نما) را به خود اختصاص داده اند. از نظر تحصیلات بیش ترین فراوانی، ۴۱/۵ درصد (۱۶۶ نفر) پاسخگویان مربوط به مقطع راهنمایی و فوق دیپلم است، که نشان از سطح متوسط تحصیلات در میان پاسخگویان دارد. تنها ۱/۰ درصد (۴ نفر) از پاسخگویان سطح تحصیلات ابتدایی را گزارش کرده اند در حالی که ۱۶/۸ درصد (۶۷ نفر) آنها بالاترین مقطع تحصیلی (فوق لیسانس و دکترا) را گزارش کرده اند. میانه در مقطع فوق دیپلم جای می گیرد و حاکی از آن است که ۵۰ درصد پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و پائین تر قرار دارند و ۵۰ درصد مابقی دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و بالاتر هستند. در زمینه درآمد بیشترین فراوانی ۱۳۲ نفر (۳۵/۵ درصد) مربوط به گروه درآمدی ۶۰۱ تا ۱۰۰۰۰۰ تومان می باشد. ۷۴ نفر (۱۹/۹ درصد) پاسخگویان درآمد خانواده خود را کمتر از ۶۰۰۰۰۰ تومان گزارش کرده اند و ۶۰ نفر (۱۶/۱ درصد) از پاسخگویان آنرا بالاتر از ۱۸۰۰۰۰۰ تومان گزارش نموده اند و نیز ۲۸ نفر (۷ درصد) از پاسخ گویان از بیان درآمد خویش

جدول ۲. نتایج توصیفی متغیر وابسته تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه پارک های محله ای

شاخص	ابعاد	گویه ها	میانگین رتبه ای
تمایل به مشارکت	تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه فضای سبز	به چه میزان حاضر هستید در اداره و حفاظت از فضای سبز محله تان سهمی داشته باشید؟	۳/۵۸
		به چه میزان تمایل دارید در تصمیم گیری و برنامه ریزی برای کاشت نوع گل ها، گیاهان و درخت ها شرکت کنید؟	۳/۶۴
		به چه میزان تمایل دارید در نهال کاری و کاشت گل-های فصلی مشارکت کنید؟	۳/۳۹
		چقدر تمایل دارید پس از کاشت درختان در پارک از آنها مراقبت نمائید؟	۳/۴۱
		چه میزان تمایل دارید در برگزاری جشنواره های آشنایی با انواع گل ها و گیاهان مشارکت کنید؟	۳/۷۹
		چقدر تمایل دارید در صورت برگزاری مراسم های مربوط به حفظ و حراست از فضاهای سبز مشارکت کنید؟	۳/۲۳
		تا چه حد حاضر هستید برای حفظ و نگهداری از پارک محله تان مبلغی را پرداخت کنید؟	۲/۵۳
	تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه فعالیت های فرهنگی و هنری	به چه میزان تمایل دارید در تصمیم گیری و برنامه ریزی برای برگزاری فعالیت های فرهنگی و هنری مشارکت کنید؟	۳/۳۶
		به چه میزان تمایل دارید یکی از گرداننده گان و برگزار کننده گان مراسم های مربوط به فضاهای سبز باشید؟	۲/۷۰
		چقدر تمایل دارید در انتشار مطالبی در خصوص اهمیت، حفظ و نگهداری از پارکها و فضاهای سبز (مانند پوستر و بروشور) همکاری کنید؟	۲/۹۹
		به چه میزان تمایل دارید در صورت برگزاری فعالیت های فرهنگی و هنری در پارک مشارکت کنید؟	۳/۲۹
	تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه فعالیت های ورزشی	به چه میزان تمایل دارید در صورت برگزاری جشن ها و اعیاد در پارک ها مشارکت کنید؟	۳/۳۹
		چه میزان تمایل دارید در تصمیم گیری و برنامه ریزی برای برگزاری فعالیت های ورزشی مشارکت کنید؟	۳/۷۹
		به چه میزان تمایل دارید در صورت برگزاری ورزش صبحگاهی در پارک مشارکت کنید؟	۳/۴۷
		چقدر تمایل دارید در صورت برگزاری برنامه های ورزشی در پارک مشارکت کنید؟	۳/۷۱
کل		۳/۳۵	

جدول ۳. توزیع پاسخگویان بر حسب گویه های گرایش به رفتار (رفتار مشارکتی)

گویه	کاملاً موافقم (۵)	موافقم (۴)	متوسط (۳)	مخالقم (۲)	کاملاً مخالقم (۱)	میانگین رتبه ای	درصد ردیفی (تعداد)
اگر مدیریت پارک ها به خود مردم واگذار شود آنها بهتر این کار را انجام خواهند داد؛	۸	۱۷/۶	۳۵/۷	۲۳/۶	۱۵/۱	۲/۷۹	۱۰۰/۰ (۳۹۸)
ورود مردم در عرصه مدیریت پارک ها تنها بر معضلات پارک خواهد افزود؛	۷/۵	۱۸/۶	۳۲/۲	۳۳/۲	۸/۵	۳/۱۶	۱۰۰/۰ (۳۹۸)
مشارکت مردم در پارک ها می تواند به نزدیک تر شدن مردم محل به یکدیگر کمک کند؛	۳۲/۷	۴۶	۲۵/۸	۲/۵	۲	۳/۸۶	۱۰۰/۰ (۳۹۶)
واگذاری امور پارک های محله ای به مردم باعث احساس تعلق خاطر آنها به پارک خواهد شد؛	۱۴/۱	۴۲/۴	۳۲/۸	۷/۱	۳/۵	۳/۵۶	۱۰۰/۰ (۳۹۶)
جمع کل	۱۳/۳۲	۳۱/۱۵	۳۱/۶۲	۱۶/۶	۷/۲۷	۳/۳۴	۱۰۰/۰ (۳۹۷)

جدول ۴. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تصور از هنجارهای مشارکتی

گویه	کاملاً موافقم (۵)	موافقم (۴)	متوسط (۳)	مخالقم (۲)	کاملاً مخالقم (۱)	میانگین رتبه ای	درصد ردیفی (تعداد)
بنظر مردم احساس مسئولیتی در برابر پارک ها ندارند	۱۰	۲۳	۲۹/۸	۲۵/۱	۱۱/۵	۳/۰۴	۱۰۰/۰ (۳۸۲)
بنظر مردم تمایل چندانی برای مشارکت در حفظ و نگهداری از پارک ها را ندارند	۱۰/۴	۱۹/۷	۳۲/۵	۳۰/۱	۷/۳	۳/۰۴	۱۰۰/۰ (۳۸۵)
بنظر مسئولان اعتقادی به مدیریت پارک ها بصورت مشارکتی ندارند	۱۶/۷	۳۳/۴	۲۹	۱۷/۸	۳/۱	۳/۵۷	۱۰۰/۰ (۳۸۳)
جمع کل	۱۲/۵۳	۲۵/۳۶	۳۰/۴۳	۲۴/۳۳	۷/۳	۲/۸۸	۱۰۰/۰ (۳۸۵)

پارک های محله ای است.

گرایش به رفتار

با توجه به نتایج جدول ۳ از بین گویه های مربوط به گرایش به رفتار مشارکتی (تصور فرد از پیامدهای مثبت یا منفی مشارکت) گویه «مشارکت مردم در

پارک ها می تواند به نزدیک تر شدن مردم محل به یکدیگر کمک کند»، بیشترین موافقت را با میانگین ۳/۸۶ به خود اختصاص داده و گویه «اگر مدیریت پارک ها به خود مردم واگذار شود، آنها بهتر این کار را انجام خواهند داد» با میانگین ۲/۷۹ نسبت

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۸ بهار ۹۴
No.38 Spring 2015

۴۳۳

جدول ۵. میزان اهمیتی که فرد برای تبعیت از دیگران قائل است

گویه	کاملاً موافقم (۵)	موافقم (۴)	متوسط (۳)	مخالفم (۲)	کاملاً مخالفم (۱)	میانگین رتبه ای	درصد ردیفی (تعداد)
اگر دیگران در امور پارک‌ها مشارکت کنند من هم حاضرم سهمی در آن داشته باشم	۱,۱۶	۳۹/۶	۳۶/۵	۳/۶	۴/۲	۳/۵۹	۱۰۰/۰ (۳۸۴)

جدول ۶. توزیع فراوانی بر حسب تصور فرد از اهمیت مشارکتش

گویه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین رتبه ای	درصد ردیفی (تعداد)
آیا فکر می‌کنید می‌توانید ایده‌های خوبی در زمینه بهتر اداره کردن پارک‌ها ارائه دهید؟	۱۴/۷	۲۵/۱	۳۶/۱	۲۰/۹	۳/۱	۳/۲۷	۱۰۰/۰ (۳۸۲)
آیا فکر می‌کنید با مشارکت شما در روند حفظ و نگهداری از پارک‌ها تغییری حاصل خواهد شد؟	۱۴/۱	۲۷/۷	۳۵/۱	۱۷,۳	۵/۸	۳/۲۷	۱۰۰/۰ (۳۸۲)
فکر می‌کنید همکاری شما در حفظ و مراقبت از فضاهای سبز شهری چقدر اهمیت دارد؟	۳۰/۵	۳۳/۷	۱۷/۹	۱۰	۷/۹	۳/۶۸	۱۰۰/۰ (۳۸۰)

به سایر گوئی‌ها سهم کمتری را به خود اختصاص داده است.

هنجار ذهنی (تصور فرد از هنجار اجتماعی)

با توجه به جدول ۴ از بین گوئی‌های مرتبط با هنجارهای ذهنی در مورد مشارکت، گوئی «بنظرم مردم احساس مسئولیتی در برابر پارک‌ها ندارند» با میانگین ۳/۰۴ بیش‌ترین مخالفت و از طرف دیگر، گوئی «بنظرم مسئولان اعتقادی به مدیریت پارک‌ها بصورت مشارکتی ندارند» با میانگین ۲/۵۷ کمترین مخالفت را به خود اختصاص داده‌اند.

هنجار ذهنی (میزان اهمیتی که فرد برای تبعیت از دیگران قائل است)

با توجه به جدول ۵ در رابطه با گزاره «اگر دیگران در

امور پارک‌ها مشارکت کنند من هم حاضرم سهمی در آن داشته باشم» بیش‌ترین فراوانی مربوط به گزینه موافقم می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه مخالفم می‌باشد. نیز میانگین رتبه‌ای آن برابر با ۳/۵۹ می‌باشد که حاکی از آن است که شهروندان با این گزاره در سطح متوسط به بالایی موافقت می‌کنند.

تصور فرد از اهمیت مشارکتش

نتایج تجزیه و تحلیل توزیع فراوانی پاسخگویان مورد مطالعه بر حسب گوئی‌های تصور فرد از اهمیت مشارکتش در جدول ۶ آمده و نشان می‌دهد که از بین گوئی‌های مورد بررسی گوئی «فکر می‌کنید همکاری شما در حفظ و مراقبت از فضاهای سبز شهری چقدر اهمیت دارد؟» با میانگین ۳/۶۸ در

جدول ۷. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تصور از مهارت‌ها و تخصص‌هایش

گویه	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین رتبه‌ای	درصد ردیفی (تعداد)
من مهارت لازم برای مدیریت پارک محله مان را دارم	۶/۹	۱۸	۳۶	۲۹/۱	۱۰/۱	۲/۸۲	۱۰۰/۰ (۳۸۷)
بنظر من می‌توانم یک گروه کوچکی را در پارک گردهم بیاورم	۱۹	۲۸/۶	۲۳/۳	۱۴/۳	۵/۸	۳/۴۰	۱۰۰/۰ (۳۷۸)
من فکر می‌کنم می‌توانم مشارکت افراد محله را در انجام امورات پارک جلب نمایم	۷/۴	۱۸/۹	۳۹/۵	۲۲/۱	۱۲/۱	۲/۸۷	۱۰۰/۰ (۳۸۰)
من می‌توانم با مسئولین شهرداری در انجام امور پارک همکاری نمایم	۹/۵	۴۲/۳	۳۱/۷	۱۸/۵	۱۵/۹	۲/۹۳	۱۰۰/۰ (۳۷۸)

بالاترین رتبه و در مقابل گویه «آیا فکر می‌کنید با مشارکت شما در روند حفظ و نگهداری از پارک-ها تغییری حاصل خواهد شد؟» با میانگین ۳/۲۷ در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته است. نتایج میانگین رتبه‌ای تمام گویه‌های مرتبط با تصور فرد از اهمیت مشارکتش حاکی از آن است که مراجعین بطور میانگین برای مشارکت‌شان اهمیت متوسط به بالایی قائلند.

تصور از مهارت و تخصص

نتایج تجزیه و تحلیل توزیع فراوانی پاسخگویان مورد مطالعه بر حسب گویه‌های تصور فرد از مهارت و تخصصش و نشان می‌دهد که از بین گویه‌های مورد بررسی گویه «به نظر من می‌توانم یک گروه کوچکی را در پارک گردهم بیاورم» با میانگین ۳/۴۰ بالاترین میزان موافقت و در مقابل گویه «من مهارت لازم برای مدیریت پارک محله مان را دارم» با میانگین ۲/۸۲ در پایین‌ترین میزان موافقت قرار گرفته است.

اعتماد به کارایی و عملکرد شهرداری در امور پارک‌ها

نتایج تجزیه و تحلیل توزیع فراوانی پاسخگویان مورد مطالعه بر حسب گویه‌های اعتماد به کارایی

و عملکرد شهرداری بدون نظرداشت مشارکت شهروندان در اداره امور پارک‌ها در جدول ۸ آمده و نشان می‌دهد که از بین گویه‌های مورد بررسی گویه «به نظر من می‌توانم مشارکت مردم می‌تواند پارک‌ها را بهتر اداره کند» با میانگین ۲/۴۶ بالاترین رتبه و در مقابل گویه «به نظر من شهرداری در اداره پارک‌ها نیازی به مشارکت مردم ندارد» با میانگین ۲/۱۰ در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته است. عبارتی بیشترین میزان مخالفت پاسخگویان با این عبارت بوده است که شهرداری در اداره امور پارک‌ها نیازی به مشارکت مردم ندارد. با توجه به میانگین رتبه‌ای گویه‌های زیر شاهد اعتماد متوسط به پائین پاسخگویان نسبت به کارایی و عملکرد شهرداری بدون در نظر گرفتن مشارکت شهروندان در اداره امور پارک‌ها هستیم.

مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی

با توجه به مندرجات جدول ۹ مقدار میانگین رتبه‌ای، مد و میانه با هم برابر هستند و این مسأله حاکی از نرمال بودن توزیع دارد. می‌توان گفت پاسخگویان بطور متوسط حاضر هستند در قبال دریافت مشوق مالی در بخشی از فعالیت‌های پارک مشارکت نمایند.

جدول ۸. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اعتماد به عملکرد و کارائی شهرداری

گویه	کاملاً موافقم	موافقم	متوسط	مخالقم	کاملاً مخالفم	میانگین رتبه ای	درصد (ردیفی/تعداد)
بنظرم با وجود عملکرد خوب شهرداری در حفظ و نگهداری از پارک‌ها نیازی به مشارکت شهروندان نیست	۷	۱۱/۲	۱۹/۳	۳۸	۲۴/۶	۲/۳۷	۱۰۰/۰ (۳۷۴)
بنظرم شهرداری بدون مشارکت مردم می‌تواند پارک‌ها را بهتر اداره کند	۵/۳	۴/۴	۲۰/۹	۴۰/۱	۱۹/۳	۲/۴۶	۱۰۰/۰ (۳۷۴)
بنظرم شهرداری در اداره پارک‌ها نیازی به مشارکت مردم ندارد	۴/۸	۴/۳	۱۵/۵	۴۷/۱	۲۸/۳	۲/۱۰	۱۰۰/۰ (۳۷۴)

جدول ۹. مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی

مشارکت در قبال مشوق مالی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	آماره ها
خیلی کم	۸۶	۲۱/۵	۲۳/۱	۲۳/۱	میانگین رتبه ای: ۳/۰۰
کم	۴۸	۱۲/۰	۱۲/۹	۳۶/۰	مد: ۳/۰۰
متوسط	۹۸	۲۴/۵	۲۶/۳	۶۲/۴	میان: ۳/۰۰
زیاد	۵۸	۱۴/۵	۱۵/۶	۷۸/۰	انحراف معیار: ۱/۴۴
خیلی زیاد	۸۲	۲۰/۵	۲۲/۰	۱۰۰/۰	ضریب تغییرات: ۴۸/۱۸
کل	۳۷۲	۹۳/۰	۱۰۰/۰		

میزان زمان اختصاصی

فضای سبز کنند. در این میان ۱۶/۰ درصد نیز حاضرند زمان زیاد و ۲۰/۲ درصد حاضرند زمان کمی را در مدیریت فضای سبز پارک‌شان اختصاص دهند یافته‌های استنباطی

در این بخش ابتدا با توجه به مبانی نظری پژوهش به آزمون فرضیات تحقیق در سطح تحلیل دو متغیره با کاربست آزمون‌های رابطه‌ای همبستگی و علی می‌پردازیم و سپس به تحلیل چند متغیره با

بر اساس داده‌های جدول ۱۱ تعداد ۱۷۶ نفر از پاسخگویان (۴۶/۸ درصد) حاضر هستند زمان متوسطی را برای مدیریت و نگهداری از فضای سبز پارک محله‌ای‌شان صرف کنند. ۱۴/۴ درصد مراجعین زمان خیلی کمی را می‌توانند صرف مدیریت فضای سبز پارک‌شان نمایند و تنها ۲/۷ درصد پاسخگویان حاضرند زمان زیادی را صرف

جدول ۱۱. توزیع فراوانی میزان اختصاصی

میزان زمان اختصاصی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی	آماره ها
خیلی کم	۵۴	۱۳/۵	۱۴/۴	۱۴/۴	میانگین رتبه ای: ۲/۷۲ میانه: متوسط مد: متوسط انحراف معیار: ۰/۹۸ ضریب تغییرات: ۳۶/۰۲
کم	۷۶	۱۹/۰	۲۰/۲	۳۴/۶	
متوسط	۱۷۶	۴۴/۰	۴۶/۸	۸۱/۴	
زیاد	۶۰	۱۵/۰	۱۶/۰	۹۷/۳	
خیلی زیاد	۱۰	۲/۵	۲/۷	۱۰۰/۰	
جمع	۳۷۶	۹۴/۰	۱۰۰/۰		
موارد بی جواب	۲۴	۶/۰			

جدول ۱۲. ضرایب رگرسیون خطی ساده فرضیات نظریه آیزن و فیش باین (آزمون فرضیات علی)

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی (بتا)	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح معناداری
تمایل به مشارکت	گرایش به رفتار	۰/۳۵۰	۰/۱۲۰	۰/۰۰
تمایل به مشارکت	هنجار ذهنی	۰/۱۱۱	۰/۰۱۰	۰/۰۳۱

استفاده از رگرسیون چندگانه و تحلیل مسیر خواهیم پرداخت.

آزمون فرضیات مستخرج از نظریه آیزن و فیش باین

ف ۱- بنظر می رسد گرایش به رفتار (باورهای مثبت و منفی نسبت به مشارکت) بر تمایل به مشارکت تأثیر دارد.

با توجه به جدول ۱۲ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای گرایش به رفتار (۰/۳۵۰) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین می توانیم بگوئیم که متغیر گرایش به رفتار بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای موثر است. یعنی با افزایش

یک انحراف استاندارد در متغیر گرایش به رفتار، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای سطح شهر تهران به مقدار ۰/۳۵۰ انحراف استاندارد افزایش می یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده ی آن نیز برابر با ۰/۱۲۰ است، بدین معنی که متغیر گرایش به رفتار ۱۲/۰ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند.

ف ۲- بنظر می رسد هنجار ذهنی (تصور از اجبار اجتماعی نسبت به انجام مشارکت) بر تمایل به مشارکت تأثیر دارد.

با توجه به جدول ۱۲ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای هنجار ذهنی (۰/۱۱۱) در سطح خطای

جدول ۱۳. ضریب همبستگی پیرسون فرضیات نظریه آیزن و فیش باین

متغیر اول	متغیر دوم	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
تمایل به مشارکت	هنجارهای ذهنی تقویت کننده مشارکت	۰/۴۱۷	۰/۰۰۰

یک انحراف استاندارد در متغیر تصور فرد از اهمیت مشارکتش، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک‌های محله‌ای سطح شهر تهران به مقدار ۰/۳۳۴ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده‌ی آن نیز برابر با ۰/۱۰۹ است، بدین معنی که متغیر تصور فرد از اهمیت مشارکتش ۱۰/۹ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می‌کند.

۲- بنظر می‌رسد تصور فرد از مهارت‌ها و تخصص‌هایش در زمینه امور پارک‌ها بر تمایل به مشارکت او تأثیر دارد.

با توجه به جدول ۱۴ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر تصور فرد از مهارت‌ها و تخصص‌هایش (۰/۳۹۸) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین می‌توانیم بگوئیم که متغیر تصور فرد از مهارت‌ها و تخصص‌هایش بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک‌های محله‌ای موثر است؛ یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر تصور فرد از مهارت‌ها و تخصص‌هایش، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک‌های محله‌ای سطح شهر تهران به مقدار ۰/۳۹۸ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده آن نیز برابر با ۰/۱۵۶ است، بدین معنی که متغیر تصور فرد از مهارت‌ها و تخصص‌هایش ۱۵/۶ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می‌کند.

۳- بنظر می‌رسد اعتماد شهروندان به کارایی و عملکرد شهرداری در مدیریت پارک‌ها بدون مشارکت شهروندان در تمایل به مشارکت آنها تأثیر

۰/۰۵ معنی دار است. بنابراین می‌توانیم بگوئیم که متغیر هنجار ذهنی بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک‌های محله‌ای موثر است. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر هنجار ذهنی، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک‌های محله‌ای سطح شهر تهران به مقدار ۰/۱۱۱ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده‌ی آن نیز برابر با ۰/۰۱۰ است، بدین معنی که متغیر هنجار ذهنی ۱/۰ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می‌کند.

۳- بنظر می‌رسد بین تمایل به مشارکت و وجود هنجارهای ذهنی تقویت کننده مشارکت رابطه مستقیم برقرار است.

با توجه به داده‌های جدول ۱۳، ضریب همبستگی بین این دو متغیر با اطمینان ۰/۹۹ و در سطح خطای ۰/۰۱ برابر با ۰/۴۱۷ است، بدین معنی که با افزایش حضور هنجارهای ذهنی تقویت کننده مشارکت، تمایل به مشارکت شهروندان نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

آزمون فرضیات مستخرج از نظریه رابرت دال

ف-۱ بنظر می‌رسد تصور فرد از اهمیت مشارکتش بر تمایل به مشارکت او تأثیر دارد.

با توجه به جدول ۱۴ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای تصور فرد از اهمیت مشارکتش (۰/۳۳۴) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین می‌توانیم بگوئیم که متغیر تصور فرد از اهمیت مشارکتش بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک‌های محله‌ای موثر است. یعنی با افزایش

جدول ۱۴. ضریب رگرسیونی خطی ساده فرضیات نظریه رابرت دال (آزمون فرضیات علی)

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی (بتا)	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح معناداری
تمایل به مشارکت	تصور فرد از اهمیت مشارکتش	۰/۳۳۴	۰/۱۰۹	۰/۰۰
تمایل به مشارکت	تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش	۰/۳۹۸	۰/۱۵۶	۰/۰۰
تمایل به مشارکت	اعتماد به عملکرد شهرداری	-۰/۱۴۲	۰/۰۱۸	۰/۰۰۶
تمایل به مشارکت	مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی	۰/۳۷۹	۰/۱۴۱	۰/۰۰
تمایل به مشارکت	میزان زمان اختصاصی	۰/۴۱۴	۰/۱۶۹	۰/۰۰

با توجه به جدول ۱۴ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی (۰/۳۷۸) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین می توانیم بگوئیم که متغیر مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای موثر است. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای سطح شهر تهران به مقدار ۰/۳۷۸ انحراف استاندارد افزایش می یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده ی آن نیز برابر با ۰/۱۴۱ است، بدین معنی که متغیر مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی ۱۴/۱ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند.

۵- بنظر می رسد میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند در تمایل به مشارکت آنها موثر است

با توجه به جدول ۱۴ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند (۰/۴۱۴) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین می توانیم

معکوس است.

با توجه به جدول ۱۴ ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای اعتماد شهروندان به کارائی و عملکرد شهرداری در مدیریت پارک ها بدون مشارکت شهروندان (-۰/۱۴۲) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین می توانیم بگوئیم که متغیر اعتماد شهروندان به کارائی و عملکرد شهرداری در مدیریت پارک ها بدون نظر داشت مشارکت شهروندان بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای تأثیر منفی و معکوسی دارد. یعنی با کاهش یک انحراف استاندارد در متغیر اعتماد شهروندان به کارائی و عملکرد شهرداری در مدیریت پارک ها بدون مشارکت شهروندان، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای سطح شهر تهران به مقدار ۰/۱۴۲- انحراف استاندارد افزایش می یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده ی آن نیز برابر با ۰/۰۱۸ است، بدین معنی که متغیر تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش ۱۸/۱ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند.

۴- بنظر می رسد مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی بر تمایل به مشارکت شهروندان موثر است.

بگوئیم که متغیر میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای موثر است. یعنی با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند، میزان تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای سطح شهر تهران به مقدار $0/414$ انحراف استاندارد افزایش می یابد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده ی آن نیز برابر با $0/169$ است، بدین معنی که متغیر میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند حدود $17/0$ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند.

رگرسیون گام به گام

به منظور شناخت بیشتر عوامل مؤثر بر متغیر وابسته از رگرسیون چند گانه گام به گام استفاده شد. بدین منظور کلیه ی متغیرهایی که از لحاظ نظری می توانستند بر متغیر وابسته تأثیر بگذارند را وارد معادله ی رگرسیون کرده، سپس تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفتند.

تأثیر متغیرهای مستقل بر تمایل به مشارکت

همان گونه که در جدول ۱۵ مشاهده می گردد به منظور تحلیل عوامل مؤثر بر تمایل به مشارکت شهروندان ابتدا متغیر تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش وارد معادله ی رگرسیونی شد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با $0/231$ است که نشان می دهد $23/1$ درصد از کل تغییرات میزان تمایل به مشارکت شهروندان وابسته به متغیر مستقل تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش است. همچنین ضریب بتای $0/483$ ، بدین معنی است که به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر تصور از مهارت ها و تخصص های افراد، میزان تمایل به مشارکت آن ها به میزان $0/483$ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت.

در گام دوم متغیر گرایش به رفتار نیز وارد مدل

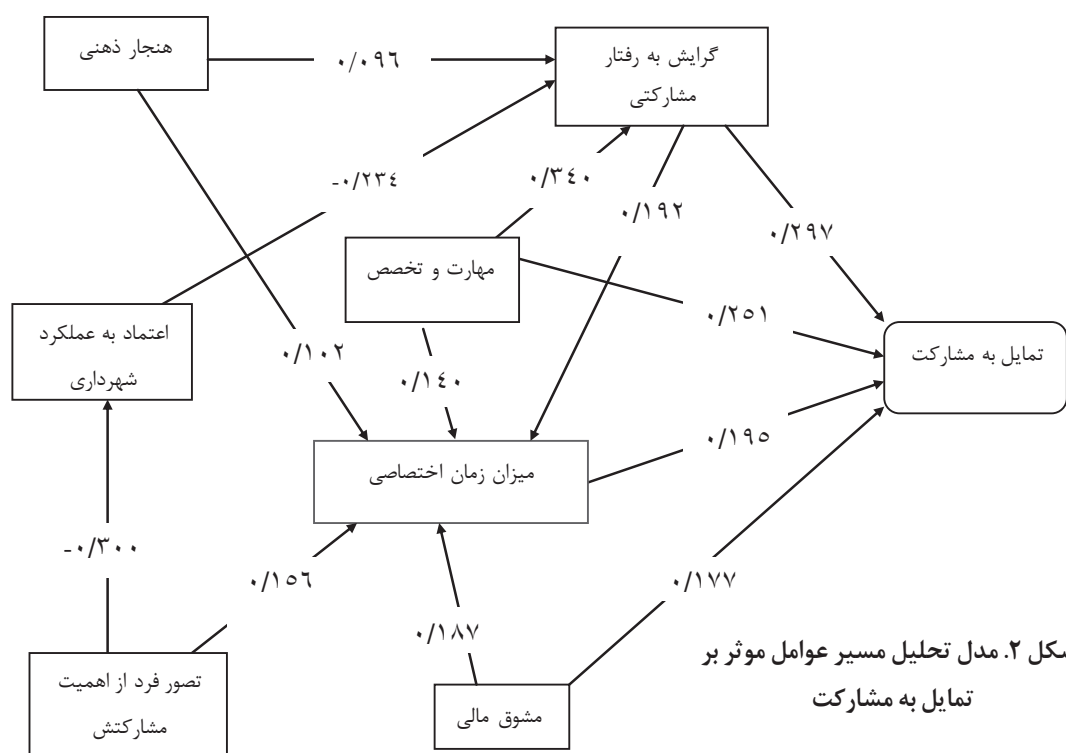
رگرسیونی شد، که در اثر این متغیر، آماره ضریب تعیین تعدیل شده به $0/333$ افزایش یافت، که نشان می دهد $33/3$ درصد از کل تغییرات تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای سطح شهر تهران وابسته به متغیرهای مستقل وارد شده در مدل است. همچنین ضریب رگرسیونی استاندارد شده با اطمینان $0/99$ و سطح خطای کوچک تر از $0/01$ برابر با $0/341$ است، بدین معنی که به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر گرایش به رفتار، تمایل به مشارکت آن ها نیز به میزان $0/341$ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت.

در مرحله ی سوم متغیر میزان فرصتی که شهروندان می توانند صرف فعالیت در پارک نمایند وارد معادله ی رگرسیون شده است. آماره ضریب تعیین تعدیل شده با ورود این متغیر به $0/376$ افزایش یافته است، همچنین با توجه به این که مقدار آزمون $F (68/791)$ در سطح خطای کوچک تر از $0/01$ ، معنادار است، نشان می دهد متغیرهای مستقل وارد شده در معادله قادرند تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند. ضریب بتا در سطح خطای کوچک تر از $0/01$ برابر با $0/233$ است، بنابراین می توان عنوان کرد که به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر میزان زمان اختصاصی به پارک، میزان تمایل به مشارکت آن ها نیز به میزان $0/233$ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت.

در مرحله چهارم متغیر مشارکت در قبال مشوق مالی را وارد مدل رگرسیونی کردیم. آماره ضریب تعیین تعدیل شده با ورود این متغیر به $0/401$ افزایش یافته است که نشان می دهد $40/1$ درصد از کل واریانس متغیر وابسته تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای سطح شهر تهران، توسط متغیرهای مستقل تبیین می شود. با توجه به معنی داری مقدار آزمون $F (57/321)$ در سطح خطای کوچک تر از $0/01$ ، می توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مدل خوبی بوده و مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات تمایل به

جدول ۱۵. رگرسیون چندگانه عوامل موثر بر تمایل شهروندان به مشارکت در مدیریت و توسعه پارک‌ها

۴			۳			۲			۱			
Sig	Beta	B	Sig	Beta	B	Sig	Beta	B	Sig	Beta	B	
۰/۰۰۰	۰/۲۵۱	۰/۴۶۱	۰/۰۰۰	۰/۳۰۷	۰/۵۶۴	۰/۰۰۰	۰/۳۷۱	۰/۶۸۲	۰/۰۰۰	۰/۴۸۳	۰/۸۸۸	تصور از مهارت و تخصص
۰/۰۰۰	۰/۲۹۷	۱/۰۰۹	۰/۰۰۰	۰/۲۸۶	۰/۹۷۲	۰/۰۰۰	۰/۳۴۱	۱/۱۶۰				گرایش به رفتار
۰/۰۰۰	۰/۱۹۵	۰/۵۹۳	۰/۰۰۰	۰/۲۳۳	۰/۷۰۹							زمانی اختصاصی به پارک
۰/۰۰۰	۰/۱۷۷	۱/۱۷۵										مشارکت در قبال مشوق مالی
												هنجار ذهنی
												اعتماد به عملکرد شهرداری
												تصور از اهمیت مشارکت
												Adjusted R
۰/۴۰۱			۰/۳۷۶			۰/۳۳۳			۰/۲۳۱			Square
۵۷/۳۲۱			۶۸/۷۹۱			۸۵/۲۷۵			۱۰۲/۲۷۵			F
۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			۰/۰۰۰			Sig

شکل ۲. مدل تحلیل مسیر عوامل موثر بر
تعداد به مشارکت

مدیریت و توسعه پارک های محله ای دارد. در بررسی عوامل مؤثر بر تمایل شهروندان به مشارکت از متغیرهای مستخرج از نظریات آیزن و فیش باین و ربرت دال بهره بردیم که در ادامه به توصیف نتایج این متغیرها می پردازیم. با توجه به نتایج تحقیق در بررسی متغیرگرایش به رفتار (تصور فرد از پیامد های مثبت یا منفی مشارکت). در مجموع میانگین رتبه ای این متغیر برابر با ۳,۳۴ می باشد که حاکی از موافقت متوسط به بالای مراجعین با نتایج مثبت مشارکت شهروندان در امور پارک ها می باشد. در بررسی نتایج دومین متغیری که از نظریه آیزن و فیش باین اقتباس کردیم. در مجموع میانگین رتبه ای متغیر هنجار ذهنی برابر با ۲,۸۸ می باشد که بیانگر موافقت متوسط به بالای مراجعین با عدم احساس هنجارهای اجتماعی مرتبط با مشارکت در امور پارک هاست. هنجارهای ذهنی بیانگر عوامل بیرونی است که فرد را به انجام کنش وا می دارد. بطور مثال کنش بستن کمر بند ایمنی، یکی برمی گردد به اینکه فرد برای این عمل چه

مشارکت را تبیین کنند. در گام آخر، به دلیل عدم معنادار بودن اثر متغیرهای هنجارهای ذهنی، اعتماد به عملکرد شهرداری بدون مشارکت شهروندان و تصور از اهمیت مشارکت در مدل رگرسیونی، این متغیرها از مدل خارج شده اند.

نتیجه گیری و جمع بندی

نتایج تجزیه و تحلیل توزیع فراوانی پاسخگویان مورد مطالعه بر حسب گویه‌های متغیر تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه فضای سبز برابر با میانگین رتبه‌ای کل ۳,۳۶ (در بازه ۱ الی ۵) است که این امر بیانگر تمایل متوسط به بالای مراجعین به مشارکت در مدیریت و توسعه فضای سبز پارک محله ای شان است. این یافته توصیفی می‌تواند امید بخش برنامه‌ریزان و مدیران شهری در برنامه‌ریزی همراه با مشارکت شهروندان باشد. مسلماً مقدمه تحقق هر طرح مشارکتی آمادگی و همراهی کسانی است که به نوعی بخشی از زندگی شان از این امر متأثر است و یافته‌های توصیفی ما نشان از آمادگی ذهنی و روانی متوسط به بالای شهروندان جهت مشارکت در

پیامدهای مثبت یا منفی متصور است و دیگری بر می‌گردد به وضعیت هنجارهای اجتماعی (که در قالب نظر دیگران مهم، وضعیت قوانین و مقررات تبلور می‌یابد) که آیا فرد را به انجام کنش ترغیب می‌دارند یا از آن باز می‌دارند. در این تحقیق وضعیت هنجار ذهنی بیانگر آن است که کنشگران بطور متوسط (۲,۸۸) موافق این قضیه هستند که هنجار اجتماعی را برای مشارکت در امور پارک‌ها احساس نمی‌کنند. بر اساس نظریه آیزن و فیش باین وجود هنجار ذهنی لزوماً به قصد و نیت فرد به انجام آن کنش منجر نمی‌شود مگر اینکه فرد برای این هنجارهای اجتماعی اهمیت قائل باشد لذا بمنظور سنجش میزان اهمیتی که فرد به تبعیت از نظر دیگران قائل است، میزان موافقت پاسخگویان را با گویه «اگر دیگران در امور پارک‌ها مشارکت کنند من هم حاضرم سهمی در آن داشته باشم» سنجیدیم که نتایج حاکی از آن است که بیشترین فراوانی (۳۹,۶ درصد) مربوط به گزینه موافقم می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه مخالفم (۳,۶ درصد) می‌باشد. نیز میانگین رتبه‌ای آن برابر با ۳,۵۹ می‌باشد که حاکی از آن است که شهروندان با این گزاره در سطح متوسط به بالایی موافقت دارند. بعبارتی در صورت وجود و تقویت هنجارهای اجتماعی از سوی نهادهای فرهنگی می‌توان امیدوار بود که در تصمیم و تمایل شهروندان به مشارکت موثر واقع شوند، چنانکه شواهد نیز گواه این مطلب است که اگر شهروندان وجود چنین هنجار اجتماعی را در قالب تشویق، و ترغیب احساس کنند حاضر به همکاری در سطح متوسط به بالایی هستند. در بکارگیری متغیرهای نظریه رابرت دال، تجزیه و تحلیل توزیع فراوانی بر حسب گویه‌های متغیر تصور فرد از اهمیت مشارکتش نتایج حاکی از آن است که بطور متوسط پاسخگویان میزان اهمیت مشارکت شان را متوسط و بالاتر (۳,۴۰) ارزیابی کرده‌اند. میانگین رتبه‌ای متغیر تصور فرد از مهارت و تخصصش برابر با ۲,۹۹ می‌باشد که بیانگر این

است که پاسخگویان در سطح متوسط با این قضیه موافقت می‌کنند که دارای مهارت مدیریت پارکشان می‌باشند. نتایج تجزیه و تحلیل توزیع فراوانی پاسخگویان مورد مطالعه بر حسب گویه‌های متغیر اعتماد به کارایی و عملکرد شهرداری بدون نظرداشت مشارکت شهروندان در اداره امور پارک‌ها نشان می‌دهد که بیشترین میزان مخالفت پاسخگویان با این عبارت بوده است که شهرداری در اداره امور پارک‌ها نیازی به مشارکت مردم ندارد. با توجه به میانگین رتبه‌ای کل (۲,۳۱) گویه‌های این متغیر شاهد اعتماد متوسط به پائین پاسخگویان نسبت به کارایی و عملکرد شهرداری بدون در نظر گرفتن مشارکت شهروندان در اداره امور پارک‌ها هستیم. در بررسی روابط همبستگی و علی دو متغیره میان متغیرها طبق نتایج به دست آمده می‌توان عنوان کرد: بین گرایش به رفتار (تصور فرد از پیامدهای مثبت و منفی مشارکت) و تمایل به مشارکت رابطه علی برقرار است بدین معنا که تصور فرد از پیامدهای مثبت مشارکت در امور پارک‌های محله‌ای در میزان تمایل شهروندان به مشارکت موثر است. طبق نظریه کنش مستدل آیزن و فیش باین انجام کنش وابسته به قصد و نیت کنشگر به انجام کنش دارد و این قصد و نیت به انجام کنش زمانی شکل می‌گیرد که یکی، فرد نسبت به نتایج انجام آن کنش نگرش مثبتی داشته باشد و دیگری، هنجارهای اجتماعی موافق انجام کنش نیز حامی و حمایتگر و الزام‌آور چنین کنشی باشد. در بررسی تمایل شهروندان به مشارکت طبق نتایج بدست آمده بین هنجار ذهنی (تصور فرد از هنجار اجتماعی) و تمایل به مشارکت رابطه علی برقرار نیست. اما چنانکه در مرور نظری نیز بدان اشاره شد وزن این دو متغیر (گرایش به رفتار و هنجار ذهنی) لزوماً باهم برابر نبوده و گاه یکی وزن بیشتر را در تعیین قصد و نیت فرد در انجام کنش دارد. در این تحقیق نیز متغیر گرایش به رفتار با ضریب رگرسیونی استاندارد شده (۰,۲۸۱) در سطح خطای ۰,۰۱ معنی دار است در حالی که متغیر

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۸ بهار ۹۴
No.38 Spring 2015

۴۴۳

هنجار ذهنی با ضریب رگرسیونی استاندارد شده (۰,۰۴۴) در سطح خطای ۰,۳۹۶ معنی دار نیست. نیز ضریب تعیین تعدیل شده ی متغیر گرایش به رفتار ۷,۷ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند این در حالیست که متغیر هنجار ذهنی در تبیین تمایل به مشارکت سهمی ندارد. هدف نظریه آیزن و فیش باین پیش بینی رفتار است. براین اساس وقوع یک رفتار زمانی قوت خواهد گرفت که قصد و نیت چنین کاری در فرد شکل بگیرد و به نوبه خود قصد و نیت برای انجام یک رفتار زمانی شکل می گیرد که گرایش فرد به انجام آن رفتار مثبت باشد و نیز هنجاری ذهنی مرتبط با آن، فرد را به انجام آن رفتار ترغیب، تشویق و یا حتی وادار کند. حال براساس نتایج بدست آمده از یافته های تحقیق قصد و تمایل شهروندان به انجام رفتار (در پژوهش ما مشارکت در امور پارک ها) در سطح متوسط به بالایی قرار دارد. لذا می توانیم بر اساس یافته های پژوهش و با تکیه بر چهارچوب نظری پیش بینی کنیم که اگر نهادهای متولی فضای سبز، در راستای سهمیه کردن شهروندان در تصمیم گیری، برنامه ریزی و اجرا اقدام کنند شاهد استقبال و مشارکت متوسط به بالای شهروندان خواهند بود. دسته دیگر از فرضیات تحقیق را از نظریه رابط دال استخراج نمودیم که نتایج آزمون فرضیات آنها به شرح ذیل بود: طبق نتایج تحقیق بین تصور فرد از اهمیت مشارکتش و تمایل به مشارکت رابطه علی برقرار است. بدین معنی که متغیر تصور فرد از اهمیت مشارکتش بر تمایل به مشارکت مراجعین به پارک های محله ای موثر است. هرچه فرد اهمیت بیشتری به مشارکتش قائل باشد تمایل بیشتری نیز برای مشارکت از خود نشان خواهد داد. طبق نتایج تحقیق بین تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش در زمینه امور پارک ها و تمایل به مشارکت او رابطه علی مستقیم برقرار است. بدین معنا که هرچه فرد خود را صاحب مهارت و تخصص بداند تمایل بیشتری نیز به

مشارکت از خود نشان خواهد داد. نتایج تحقیق نشان می دهد اعتماد شهروندان به کارائی و عملکرد شهرداری در مدیریت پارک ها بدون مشارکت شهروندان در تمایل به مشارکت آنها تأثیر معکوس است. بدین معنا که هر چه شهروندان اعتماد کمتری به این مطلب داشته باشند که شهرداری بدون مشارکت شهروندان می تواند امور پارک ها را بهتر اداره کند تمایل بیشتری به مشارکت از خود نشان می دهند و برعکس هر چه شهروندان معتقد باشند که شهرداری می تواند بدون مشارکت آنها امور پارک ها را به نحو مطلوب اداره کند تمایل کمتری به مشارکت از خود نشان می دهند و این مسأله این فرضیه را برت دال را در زمینه افزایش احتمال مداخله و مشارکت فرد تأیید می کند که اگر فرد معتقد باشد که خودش خوب عمل نکند، نتایج کارها رضایت بخش نخواهد بود. دال اشاره می کند هرچه مشکلات وارد شدن در برخی فعالیت ها بیشتر باشد احتمال مشارکت در آن کمتر خواهد بود. وقتی فرد از فعالیتی انتظار دریافت پاداش کلان را داشته باشد راغب خواهد بود بر مشکلات موجود غلبه کند و حتی هزینه های آن را هم متحمل گردد ولی وقتی ببیند که پاداش ناچیز بوده یا اصلاً وجود خارجی ندارد، کافی است معمولی ترین موانع و هزینه ها او را مایوس و از دنبال کردن آن باز دارد. یکی از مسائلی که بنظر می رسد می تواند در بحث فراهم بودن امکان شرایط مشارکت مطرح باشد بحث زمانی بود که مراجعین امکان تخصیص آن را برای مشارکت داشتند. لذا این فرض را مورد آزمون قرار دادیم که میزان زمانی که مراجعین می توانند برای مشارکت در اداره امور پارک صرف کنند بر روی ابراز تمایل آنها به مشارکت تأثیر می گذارد. نتایج آزمون فرضیات نشان داد که ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند (۰/۴۱۴) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار است. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده ی آن نیز برابر با ۰/۱۶۹ بود، بدین

معنی که متغیر میزان زمانی که شهروندان می توانند به پارکشان اختصاص دهند حدود ۱۷/۰ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند. فرضیه دیگری که آنرا آزمودیم تأثیر مشوق مالی بر میزان تمایل بر مشارکت بود که ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی (۰/۳۷۸) در سطح خطای ۰/۰۱ معنی دار بود. ضریب تعیین تعدیل شده آن نیز برابر با ۰/۱۴۱ است، بدین معنی که متغیر مشارکت در قبال دریافت مشوق مالی ۱۴/۱ درصد از تغییرات تمایل به مشارکت را تبیین می کند. نهایتاً پس از انجام رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام از میان متغیرهای مستقل، چهار متغیر گرایش به رفتار، تصور فرد از مهارت ها و تخصص هایش، مشوق مالی و میزان زمان اختصاصی برای مشارکت در مدل رگرسیونی باقی ماندند و مابقی از مدل خارج شدند. نتایج پژوهش خی- ژانگ شان در پیمایشی که به بررسی گرایش به مشارکت در برنامه ریزی، مدیریت و طراحی فضای سبز شهری در شهر گوانگژو پرداخت، نشان می دهد که شهروندان نگرش مثبت و تمایل قوی نسبت به مشارکت دارند. نتایج پژوهش ما نیز از تمایل توسط به بالای شهروندان به مشارکت حکایت دارد. خی نتیجه گیری می کند که با وجود اینکه دولت چین با توجه به ساختار تمرکزگرا سهم چندانی برای مشارکت های مردمی قائل نیست اما بر اثر تحولات جهانی و افزایش آگاهی مدنی منجر به تقویت پایه های نظری مشارکت عمومی شده است. در ایران نیز در وضعیت مشابه شاهد مدیریت تمرکزگرای شهری هستیم که این مسأله منتهی به پائین بودن میزان مشارکت عینی شده است (همچنانکه در پیشینه تجربی ذکر آن رفت). اما همسو با نتایج ژانگ شان ما نیز شاهد تمایل متوسط به بالای شهروندان به مشارکت هستیم که می تواند ما را به دورنمای مشارکت اجتماعی در ایران امیدوار کند. بر پایه مطالعات علوی تبار درباره مشارکت شهروندان در

اداره امور شهری، ارزیابی هزینه- فایده از متغیرهای مهم در تبیین مشارکت محسوب می شود. نتایج پژوهش ما نیز نشان می دهد که متغیر گرایش به رفتار (ارزیابی فرد از فواید مثبت و هزینه های منفی مشارکت) با ضریب استاندارد (۰/۲۱۶) رتبه دوم را در تبیین متغیر وابسته به خود اختصاص داده. این امر را می توان تأکیدی بر رویکرد انتخاب عقلانی دانست که انسان ها را موجودات عاقلی می داند که پیش از اقدام به کنش، به محاسبه پیامدهای مثبت و منفی آن می پردازند. طبق نتایج تحقیق خلیل کلاتری که پژوهشی را به عنوان امکان سنجی همیارانه ای پارک ها انجام داده است ۶۸/۸ درصد پاسخگویان حاضر بودند در قبال دریافت هزینه ای در مدیریت پارک ها مشارکت کنند. ما نیز در نتایج تحقیق خود به نتایج مشابهی دست یافتیم. بدین صورت که متغیر مستقل مشارکت در قبال مشوق مالی جزء متغیرهایی است که در مدل رگرسیونی ما با ضریب استاندارد (۰/۱۷۷) رابطه علی معناداری با تمایل به مشارکت در مدیریت و توسعه پارک های محله ای دارد. در پایان ذکر این مطلب ضروری است که پژوهش حاضر تنها تلاش کم دامنه ای برای فهم بخشی از مسائل پیرامون بحث مشارکت است. لذا با توجه به اهمیت یافتن روز افزون نقش مشارکت شهروندی در عرصه های مختلف، از جمله مدیریت شهری، ضروری است گام های عملی تری برای سهیم کردن شهروندان در مدیریت شهری برداشته شود. در همین راستا در ادامه به نکات چندی (برآمده از نتایج تحقیق) در زمینه مشارکت در مدیریت و توسعه پارک های محله ای اشاره می گردد:

۱. با توجه به یافته های تحقیق که حاکی از آمادگی متوسط به بالای شهروندان به مشارکت در مدیریت پارک های محله ای دارد، توصیه می شود در دیگر زمینه ها نیز چنین تحقیقاتی انجام گیرد تا پیش از هر اقدامی در راستای واگذاری امور به خود مردم، آمادگی ذهنی و روانی آنها مدنظر قرار گیرد.
۲. طبق یافته های تحقیق، مراجعین به پارک های

محلۀ ای تمایل خود را به مشارکت در مدیریت، حفظ و توسعه فضای سبز نشان داده‌اند. لذا توصیه می‌شود سازمان‌های مرتبط با فضای سبز بمنظور آشنایی شهروندان با انواع گل‌ها، گیاهان و درخت‌ها و نیز برای حفظ و نگهداری از فضای سبز پارک‌های محلۀ ای همایش‌هایی را در همین راستا با دعوت از شهروندان برگزار کنند.

۳. بمنظور بسترسازی برای مشارکت شهروندان توصیه می‌شود برای هر پارک محلۀ ای سایت یا وب‌گاه اینترنتی ایجاد گردد و از این طریق از علاقه‌مندان به مشارکت دعوت به همکاری بعمل بیاید. ۴. می‌توان با توجه به فصولی که زمان کاشت گل‌ها، گیاهان و درختان است با اطلاع‌رسانی، از اهالی محل برای مشارکت در تصمیم‌گیری برای کاشت نوع گل‌ها و گیاهان بهره‌مند شد.

۵. با توجه به آمادگی شهروندان برای مشارکت در مدیریت و توسعه پارک‌های محلۀ ای توصیه می‌شود در صورت امکان دفتر مشارکت‌های مردمی، در هر پارک ایجاد گردد و هماهنگی‌های آتی برای جلب مشارکت‌های مردمی در زمینه‌های حفظ و ایجاد فضای سبز، فعالیت‌های فرهنگی، هنری و ورزشی از این طریق صورت گیرد.

۶. بمنظور آشنایی هرچه بیشتر شهروندان با انواع گل‌ها، گیاهان و نحوه نگهداری آنها، می‌توان کلاس‌هایی را با عنوان آشنایی با پرورش و نگهداری گل‌ها و گیاهان خانگی در دفتر مشارکت‌های مردمی و یا حتی در فضای عمومی پارک‌ها برگزار نمود.

۷. می‌توان بخشی از فضای پارک را برای ایجاد گل‌خانه اختصاص داد. فضای گل‌خانه را نیز می‌توان به چند بخش تقسیم کرد و مسئولیت هر بخش را به یک خانواده اختصاص داد تا شهروندان خود تصمیم بگیرند، گل و گیاهی را که دوست دارند پرورش دهند. در این ارتباط بهتر است که مسئولین اجرایی متعاقباً زمینه را برای آشنایی با انواع گل‌ها، گیاهان و شرایط نگهداری-شان فراهم نموده باشند و در

صورت امکان نهال گل‌ها و گیاهان را بصورت رایگان در اختیار شهروندان قرار دهند. نهایتاً می‌توان برای خانواده‌ای که توانسته گل‌های بهتری را پرورش دهد هدیه‌ای در نظر گرفت.

۸. در زمینه فعالیت‌های هنری می‌توان مسابقات عکاسی، نقاشی، خطاطی با موضوعات مرتبط با فضای سبز ترتیب داد.

۹. باتوجه به یافته‌های پژوهش برخی از شهروندان خیر تمایل دارند در امور عام‌المنفعه مساعدت نمایند. لذا بدین منظور می‌توان از طریق وب‌گاه اینترنتی و یا از طریق دفتر مشارکت‌های مردمی از شهروندان که بیشترین درگیری را با مسائل پارک دارند درخواست کرد تا نیازها و مشکلات پارک را در میان‌گذارند و از خیرین تقاضا بعمل آورد تا در زمینه رفع این نیازها و کمبود امکانات مساعدت نمایند و به آنها اطمینان داد که مساعدت آنها در همان پارک محلۀ ای خودشان مصروف خواهد شد. ۱۰. از امکانات بالقوه برخی پارک‌ها می‌تواند کمال استفاده را بعمل آورد بطور مثال برخی پارک‌ها که محصور در میان دیوارهای مناطق مسکونی هستند امکان ویژه‌ای را برای برگزاری مسابقه‌های نقاشی دیواری با موضوعات نقش فضای سبز در زندگی ما، فراهم می‌آورند.

۱۱. طبق یافته‌های تحقیق بجای تمرکز معاونت امور فرهنگی شهرداری در نقاط محدود شهر (دور از دسترس و دید عموم)، آن‌هم در ساختمان‌هایی چند طبقه و با نیروی انسانی به نسبت زیاد که خود را مسئول برنامه‌ریزی فرهنگ عمومی تلقی می‌کنند (که این نیز از بقایای تفکر تمرکزگرا در مدیریت شهری می‌باشد)، توصیه می‌شود، پارک‌ها که محل اجتماع و به نوعی عمومی‌ترین فضای زندگی شهری در تهران را تشکیل می‌دهند. بعنوان محلی برای استقرار معاونت فرهنگی شهرداری (البته در اندازه‌ای وچک و کارا) در نظر گرفته شود تا هم بتواند بیشترین ارتباط را با بتن مردم داشته باشد، نیازها را بشناسد و هم با بهره‌مندی از مشارکت

امور شهرها (تجارب جهانی و ایران)، ج اول، تهران، انتشارات سازمان شهرداری های کشور

- غفاری و همکاران (۱۳۹۰) طرح اولیه پایان نامه های اجتماعی شهرداری تهران، معاونت خدمات شهری شهرداری تهران، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

- غفاری، غلامرضا، جمشیدزاده، ابراهیم (۱۳۹۰) مشارکت های مردمی و امور شهری، اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری، جامعه و فرهنگ، تهران

- غفاری، غلامرضا و نیازی، محسن (۱۳۸۶) جامعه شناسی مشارکت، نشر نزدیک، تهران

- فولادیان و همکاران (۱۳۴۷) نظریه ها و پارادایم های مشارکت در جامعه شناسی، مشهد، انتشارات سخن گستر

- کلانتری، عبدالحسین (۱۳۹۰) بررسی پتانسیل های مشارکتی شهروندان تهرانی در امور شهری، همایش ملی الگوی ایرانی و اسلامی پیشرفت (دومین جشنواره خدمات شهری و مشارکت شهروندی)

- کلانتری، عبدالحسین، فلاحتی گیلان، روح الله، روشنفکر، پیام (۱۳۸۸) جایگاه مشارکت شهروندان در اسناد بالا دستی، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، دانش شهر شماره ۴

- موسوی، میرطاهر (۱۳۹۱) درآمدی بر مشارکت

اجتماعی، تهران، انتشارات جامعه شناسان

- Ajzen, I., and M. Fishbein. (1980). Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, Inc.

- Bright, A.D., M. J. Manfredo, M. Fishbein, and A. Bath. (1993). Application of the Theory of Reasoned Action to the National Park Service's Controlled Burn Policy. Journal of Leisure Research, 25: 263-280.

- Bright, A.D., M. J. Manfredo, M. Fishbein, and A. Bath. (1993). Application of the Theory of Reasoned Action to the National Park Service's Controlled Burn Policy. Journal of Leisure Research, 25: 263-280.

مردم در سطوح مختلف برنامه ریزی، طراحی و اجرا، اقدامات واقع بینانه و عملی در زمینه امور فرهنگی صورت پذیرد.

منابع و مآخذ

- ابراهیم پور، سهیلا (۱۳۸۸) بررسی عوامل موثر بر مشارکت اجتماعی سالمندان در اداره امور شهر، مطالعه موردی سالمندان منطقه ۱۰ شهرداری تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات

- اسدی و همکاران (۱۳۸۹) امکان سنجی مدیریت همیارانه ای پارک ها در شهرستان کرج، مجله منابع طبیعی ایران، دوره ۶۳، شماره ۲، از صفحه ۱۰۹ تا ۱۲۶

- تقوایی و همکاران (۱۳۸۸) تحلیل بر سنجش عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری (مطالعه موردی، منطقه ۴ شهر تبریز)، مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال اول، شماره ۲، ۱۹-۲۰۳۶

- حسینی، سید علی (۱۳۸۸) برنامه ریزی شهری و منطقه ای با مردم، رشت، نشر فرهنگ ایلیا.

- دال، رابرت (۱۳۶۴) تجزیه و تحلیل جدید سیاست، تهران، مترجم و ناشر حسین ظفریان.

- رضائی، عبدالعلی (۱۳۷۵) مشارکت اجتماعی هدف یا ابزار توسعه، ماهنامه اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره ۱۱۰-۱۰۹، تهران، موسسه اطلاعات.

- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۲) سنجش گرایش روستائیان نسبت به جهاد سازندگی و عوامل موثر بر آن، پژوهشی در سه استان: اصفهان، فارس و خراسان، تهران، مرکز تحقیقات روستایی، وزارت جهاد سازندگی

- زارع، سارا (۱۳۸۹) نقش سرمایه اجتماعی در مشارکت شهروندان در امور پارک های جنگلی، مجله جنگل ایران، سال دوم، شماره ۴، صفحه ۲۷۳ تا ۲۸۵

- علوی تبار، علیرضا (۱۳۷۹) مشارکت در اداره ی امور شهرها، بررسی الگوی مشارکت شهروندان در اداره

- Chandool, Neemedass (1997) "Participation in Park Interpretive Programs and Visitors' Attitudes, Norms, and Behavior about Petrified Wood Theft" the faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master Of Science
- Chiesura, A. (2003). The Role of Urban Park for the Sustainable City, Wageningen University Journal of Urban Planning Vol. 36.
- Domingo, m. a. b. (1989) "Attitude-Behavior Relationship: A Comparative analysis using the /health belief model and-the theory of reasoned action" the Faculty, of the University of Delaware in partial fulfillment of the requirements for 'the degree of Master of Arts in Communication
- Fishbein, M., and M. J. Manfredo. 1992. A theory of behavior change. Influencing human behavior. In: M. J. Manfredo (Ed.), Theory and applications in recreation and tourism. Champaign, Ill: Sagamore Press.
- Girard. (1992). EEA, two _third of all Europeans now Reside in Towns or Cities, Boston in the Americans University.
- Scottish, Richard. (1987). Information Natural Heritage Trends, London
- Ulrich, R. S. (1981). Natural, Versus, Urban, Scienes Somp psycho _Physiological Effects Environ, Behave, Tokyo
- Zhang Shan. Xi.(2011).Attitude and willingness toward participation in decision-making of urban green spaces in China, Urban Forestry & Urban Greening 11, 211–217, Elsevier, journal homepage: www.elsevier.de/ufug

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۸ بهار ۹۴
No.38 Spring 2015

■ ۴۴۸ ■